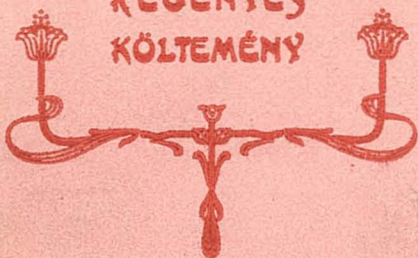

A. S. M. J.

DONNA JUANNA

REGÉNYES
KÖLTEMÉNY

IRTA

CZÓBEL MINKA

. . . . BUDAPEST

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

MAGY. AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

DONNA JUANNA ≡

MAGYAR KÖNYVTÁRA
KÖNYVTÁRA

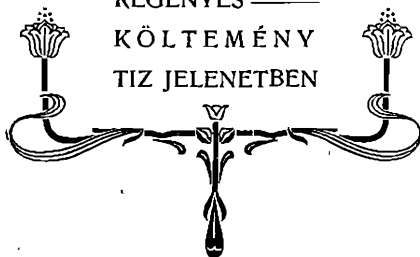
MÁRKUS SAMU, BUDAPEST

DONNA JUANNA ≡

REGÉNYES ≡≡

KÖLTEMÉNY

TIZ JELENETBEN

≡≡ IRTA ≡≡

CZÓBEL MINKA

..... BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
..... 1900.

I.
LUBRIKA.

«Sziklás uton jő fel egy sötét menet, bársonnyal
bevonat koporsót hoznak. Magas nőalak megy utána,
kék-fekete, őszbe vegyült haja repül a forró szél-
ben, égő sötét szeme mereven néz a koporsóra :
Órült Johanna kíséri férje holtestét Burgosból Gra-
nadába.

Felérnek egy fennsíkra. Csak kiégett szürke sziklák,
egyes hasadékokból magasan nyúlik ki égő sárgán
a Ginster virága. Alkonyodik.)

Johanna

Itt tegyétek le, itt maradunk éjjel.
Nem bírok már ez órült szenvedélylyel
Látni akarom, ismét-ismét látni,
Szép halott arcját újra megimádni.
Ez éjjel az enyém — még ma, meg holnap —
Aztán — —
(Kaczag, s elfordul.)

Egy apród

Még most se hágy békét a holtak.
(Leteszik a koporsót. Ezüst oroslán lábai a nehéz
ládának megesisikordúlnak a kövön.)

Johanna

Vegyétek le azt a rut fedelet,
Mely minden boldogságot elfedett.
(Leveszik a fedelet, látható lesz a király már felosz-
lásba menő arca.)

Egyik szolga

Phü! hogy bűzlik már!

(Egy udvarhölgy a koporsóhoz közelít.)

Johanna

(Felsívít.)

Oda ne merj menni!

Kastiliai Johanna már semmi?

Hogy kinoztok!

Egy barát

(Nyugtatóan.)

Felséges asszonyom.

A virrasztás terhét úgy gondolom

Megoszljuk véled

Johanna

Nem, — csak el, csak el!

Ha szükségem lesz rátok, hi a jel.

A virrasztás enyém, én őrzöm álmát,
 Rakjátok koszoruba mind a fáklyát.
 Most menjétek! Csak messze-messze tőlem.

(A kíséret eltűnik a sziklák mögött. Johanna vérese-
 visítással borúl a halottra.)

Te! te! te! el akarsz szökni előlem?
 Hiába! most az egyszer úgy sem hagylak,
 Megtartalak egész, egész magamnak.
 Te szép! te mindenem, e nagy világon
 Csak egyszer ölelj mint nászéjszakánkon,
 Csak egyszer még!

A halott
 (Felegyenesedik.)

Johanna

Uram segíts

A halott

Mit rémülsz?

Hiszen hívtál! s most tőlem visszaszédülsz?

Johanna

Hát igaz? Visszaszállt imámra lelked?

A halott

(Rettentően kaczagva.)

Lelkem?! mi köze hozzád? mit ismerted?

Nem *azt* hívtad, — de minden mocskos
[vágjat,

Mely bennem rövid életemben támadt
Jer drágám hozzám — itt a koporsóba
Pihenni! — milyen édes pásztoróra!

Johanna

(Hátrál, két kezét maga elé tartva.)

Jaj, nem a koporsóba, hisz' ez rémes!
Hagyjál, nem mehetek! —

A halott

Miért nem édes?

Nász-ágy, koporsó, hisz ez egy, nem látod?

Amottan, ha elhullatod virágod

Gyümölcsöt bár ha érlelhetsz belőle

A koporsóé az már jó előre.

Jer melegíts fel tested melegével!

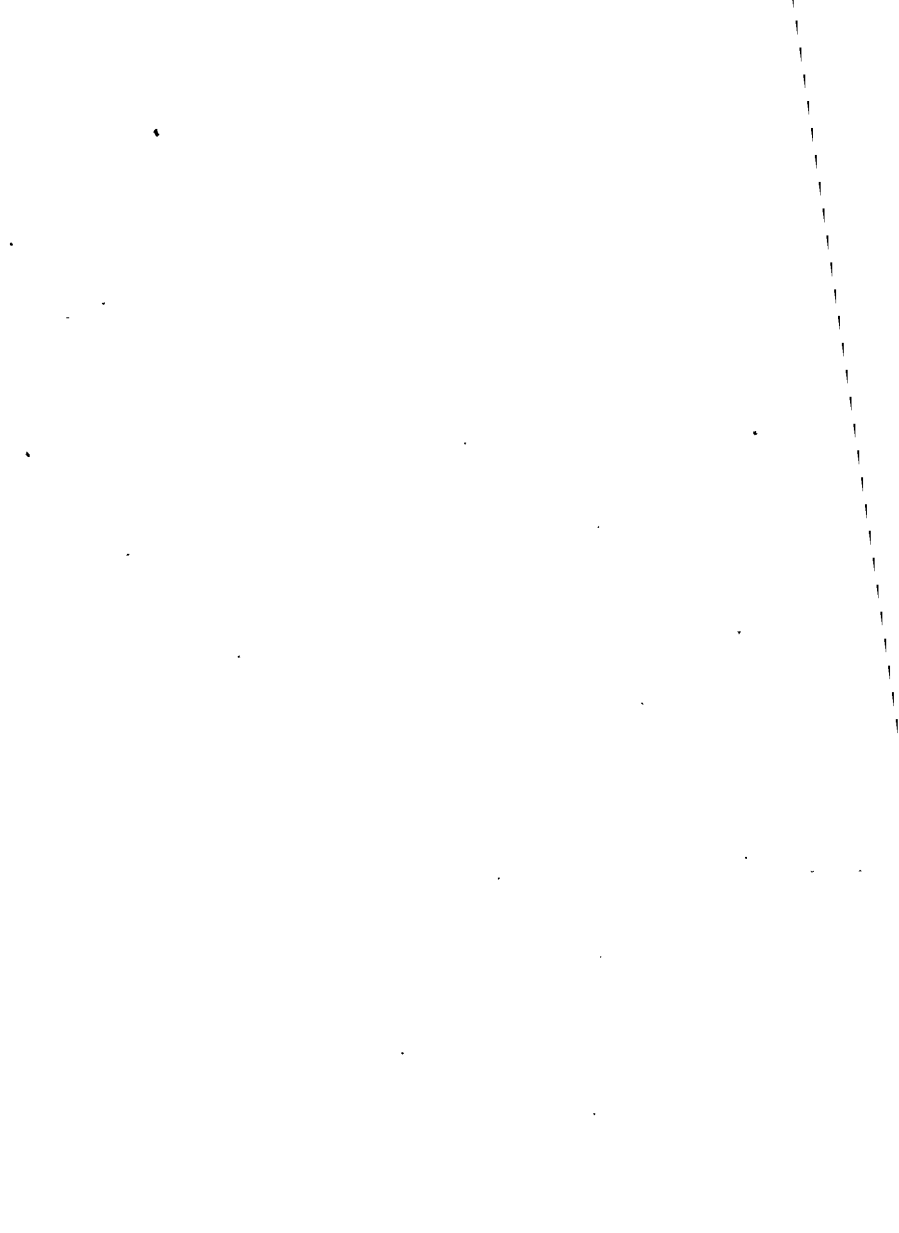
Fázom! — — ha nem akarsz, mért

[Ébresztél fel?

(Magához húzza Johannát, ki már nem ellenkezik.
Egymás mellett pihennek egy örült szerelmi ülézésben.

A fáklyák nyugtalan fénye libeg-lobog felettük.)

II. VEZEKLÉS.

Terem egy magános királyi várban. Őrült Johanna
egy feszület előtt térdel kétségbeesve.)

Johanna

Segíts megváltóm, mennyei királyom!
Mujék el rólam ez az őrült álom,
Jézus segíts, különben elveszek,
Hozzád kiált vezeklő gyermeked!

Egy öreg dajka

(Belép. Egy ideig aggodva figyeli Johannát, aztán
csendesesen hozzá lép. Kérő hangon:)

Kegyes jó urnóm, ne öld úgy magad!
Siralmad megrendíti a falat.
Már ide s tova elmulik egy éve,
Hogy urunk királyunk Istenhez tére,
Enyhüljön végre szörnyű bánatod!
A multat vissza ugy sem hozhatod,
Megadtad neki a végtisztességet,

Utolsó útján hiven elkisérted,
 Mellette hány kiellen vad hegyen
 Virasztottál siralmas éjeken.
 Most óra hosszant imádkozol érte,
 Mit tehetsz még? Nyugodj meg végre,
 [végre!]

Johanna
 (Komoran.)

A halott csöndes, már nem bántana
 Sem emléke, sem szerelmes szava
 De nem nyugszik meg itt szívem alatt
 A testet öltött bűnös gondolat.

A dajka

Mi?

Johanna

Gyermeke.

A dajka

(Félre)

Szegény megőrült végkép

Csak emlegeti szörnyű bűnét vétkét.

Johanna

Tudom mit gondolsz : hogy csábit a képzet

De nézd eltorzult alakom. — A végzet

Teljesül újból. Kétkedhetsz még benne ?

Anyá leszek.

A dajka

De ki gyermeke lenne ?

Johanna

(Bílszéken, ünnepélyesen.)

A halottjából visszasírt királyé

És hitveséé : örült Johannáé.

A dajka

(Keresztet vet.)

Szent Isten el ne hagyj!

Johanna

Figyelj rám kérlek,
Érzem, tudom soká már úgy sem élek.
Ha megszületik árva gyermekem,
Első sikolyával száll életem.
Mig testvéri királyi diszben járnak,
Ő marad csak meg névtelen árvának,
De hagyok fejedelmi örökséget
Néki is: világhódító szépséget.
Majd vedd magadhoz ezt a gyermeket,
Minden gyöngyömet, minden kincsemet
Mennyi csak kell legyen részed belőle
A többit tedd el neki jó előre

Hogy mivel bírok? régen elfeledtem,
De dusszagdagok lesztek mind a ketten.
Neveld fel, s mondd neki, hogy szerelemmel
Ne szeressen soha, de tiszta szemmel
Nézzen az életadó napvilágba.
A szerelem e föld legszörnyűbb átka,
A halálnak gonoszabbik testvére,
Az örületnek kezdete és vége,
Halállal még megküzdhet földi ember
De soha a nagy rémes *szerellemmel*.

III. ÉRZELGÉS.

(Szűk utca, ódon házak, egy félig palota félig kolostorszerű épület repkénynyel befutott, rácsos ablaka alatt egy ifju: Don Salvador, mandolinnal kíséri énekét.)

Don Salvador

(Halkan, szenvedélyesen énekel.)

Donna Juanna imádom képed
Nélküled halott, hideg az élet,
Vad szenvedélyem őrvjögő lángja,
Szikráit minden csillagra hányja.
Koronád légyen: csillagok fénye,
Puha zsámolyod: lelkem reménye,
Hozzád szól szívem elhaló hangja:
Donna Juanna, Donna Juanna!

Virágból lenne nyoszolyád vetve,
Takarót szónék fehér kebledre,
Kert illatából, madár dalából
Tündérek csipkés gondolatából.

Donna Juanna

2

Drága kövekkel hinteném utad,
 Föld nyomorát, hogy feledni tudjad,
 Elaltat szívem mámoros hangja!
 Donna Juanna! Donna Juanna!

Hű szerelemnek soha sincs vége. —
 Teteted szived, jég hidegsége!
 Jer hadd el, fényes zord palotádat,
 Itt a szerelem, amott csak bánat.

(Mind hevesebben)

Donna Juanna, meghalok érted,
 Ha sovárgásom te meg nem érted.

(Sikoltva)

Haldd! hogy hi szívem zokogó hangja:
 Donna Juanna, Donna Juanna!

Donna Juanna

(Kinyitja a ház ajtót, s Don Salvadorhoz lép).

Itt vagyok, mit akarsz ?

Don Salvador

(Elejti a mandolint, nem tud szólni, csak bámulja
Donna Juanna földöntúli szépségét.)

Donna Juanna

Mit kívánsz tőlem.

Don Salvador

Hiszen tudod — —

Donna Juanna

Dehogy! titok előttem,
Csak azt hallottam, nevémet kiáltád,
Mint vizbefuló hi egy mentő bárkát.

Don Salvador

(Kítörve)

Oh égi angyal, szerelmedre vágyom,
Ne légy kegyetlen, éltem, boldogságom
Mind tőled függ.

Donna Juanna

Ah értem! évek óta

Fülembe zug a rég elcsépett nóta,
Ezért igazán kár volt lesietnem.

Don Salvador

Miért gunyolsz? hisz neked nem vétettem
Hisz meghalok, ha nem érintem ajkad.

Donna Juanna

Ez így is, úgy is megeshetik rajtad,
Mindnyájunknak sorsa ez.

Don Salvador

De mit tegyek?

Donna Juanna

Játszd ujból az előbbi éneket
Itt holdfénynél. Ily szerelmi lehellet
Megnyugtató, s regényes is a mellett.

Don Salvador

Kétségbe ejtesz, örület lesz végem.

Donna Juanna

Barátom, hányszor mondták márezt nékem!
És dehogy örültek meg — vagy ha meg is
Vérükbe volt a bűn, s az örülés is.

Don Salvador

Hát nem szerelsz?

Donna Juanna

Miért ne szeretnék?

Jó fiu vagy —

Don Salvador

Ez minden mit elérek?

Donna Juanna

(Gőgösen felegyenesedve)

Arczátlan, ha még másra *többre* vágynál
Ne merd keresni Donna Juannánál.

Don Salvador

(Hevesen)

Ha így szakítod minden álmam széjjel,
Hogy mertél még is hozzám jönni éjjel?

Donna Juanna

Miért?

Don Salvador

Feleled, hogy férfi vagyok,
Szerelmes férfi!

Donna Juanna

S ez aztán nagy ok

Don Salvador

És hirneved ? ,

Donna Juanna

Ezen szót sohsem értem.

Van tisztaság s piszok, véték és érdem,
Az emberek hosszan beszélnek róla,
Majd helyesen, majd ismét buta módra,
Kedvük szerint, — de többnyire bután,
Ugy gondolom ez a „Hirnév“ talán ?

Don Salvador

(Reá se hallgat, de tárt karokkal rohan felé.)

Oh Juanna, Juanna!

Donna Juanna

(Arcza egyszerre Medusa fej lesz, izmos keskeny keze egy tört von ki övéből, villámgyorsasággal Don Salvadorra tartja.)

Ne merészelj

Don Salvador

(Visszaellen.)

Töröd nem félem, nem ijeszt e vészjel
De arczod, oh ez szörnyü! ezt ne lássam
Soha többé ily rémes változásban!

Donna Juanna

(Nevetve.)

Jó markolat lehet a tórhöz arczom,
Hogy győztes lettem minden ilyes harczon,

k

Törömmel bár mi ügyetlenül bánok.

(Szeliden mosolyogva.)

Édes Don Salvador, jó éjt kívánok!

(Bemegy a házba, hallani, hogy zárja be maga után
a nagy nehéz zárat.)

IV.
KÖZVÉLEMÉNY

(Egy széles tér, nyüzsgő embertömeg, kik a felállított sátrakban vásárolnak, jönnek mennek.

Balra Maur ízlésű székesegyház, jobbra gyönyörű kert, melyben oleanderek és gránátfák virítanak.

Donna Juanna kilép a kert rácsos kapujából, gránátvirággal kezében a székesegyház felé tart.)

Egy halárus

(Halat nyujt felé.)

Szép Donna vedd meg ezt!

Egy aranymives

(Egy más sátorból corall-zsinórt mutat neki)

E füzért nézd meg,

Mi gyönyörűen illenék ez néked

Sötét hajadba.

A halárusné

Ni, mi büszkén léptet,

Még meg se látja az ily szegény népet,

Nem néz se bal se jobbra, meggy magába

Azt gondolnák, valami király lánya.

Egy órás

(Titkolódzva.)

Psztt! ha nem is, de királyné volt anyja.

A halárusné

Miféle királyné?

Az órás

Órült Johanna.

A halárusné

Beszélj bolondot! — a vén dajka lánya,
Ki szolgált hajdan a királyi várba'
Jól ismerem.

Az órás

Már ilyet csak nem képzél
Az ember tiszta józan földi észszel
Hogy ez a gyöngyvirág, ez égi termet
Egy olyan rücskös vén csobakon termett?

A mézeskalácsosné

Akkor mért nem királyi vár lakója?
Mért nem infánsné? — Utczák kóborlója!

Azért hogy haja és ruhája hosszabb.
 Phü! az ilyen utczai lánynál rosszabb.
 Szegény asszony vagyok, de azt kén' látnom
 Hogy így magába tekeregne lányom,
 Össze törném még csontját is. —

Az órás

Hja, néni

Kigyelmed az ily dolgot úgy sem érti.
 Nem infánsné ez, csak oly fattyu gyermek
 — Hát persze, ilyen nincsen jó embernek,—
 De mikor Johanna férjét kísérte
 Vagy is holttestét, csak úgy bomlott érte
 Az apród, ki a koporsónál állott.
 — Nem féltékenyek már a holt királyok.

Ez életében sem volt. — Hát ki tudja
Mire volt jó Örült Johanna utja?

(Ha! ha! ha! kaczag és szemével hunyorit.)

Egy aggszűz
(Szörnyűködve.)

Hogy is beszélhetsz ilyet? Jaj a férfi
Mind rossz. Tisztességes lány meg sem érti
Gonosz beszédjét.

(Kíváncsian.)

De mondd csak, ugy szemre
Szép volt az a kis apród? —

Egy katona
(Donna Juannát bámulva.)

Istenemre,
E hölgy elbűvölt! Hogy ha nem is kérte
Mekküzdének a Sátánnal is érte.

(Ez alatt Donna Juanna lassan halad a széles téren végig. Mintha mit se hallana, mit se látna. Útczai suhanczok hozzá tolokodnak.)

Egyik suhancz

Donna Juanna, add nékem virágod!

Másik suhancz

Nem, nékemadd, ha nem teszed, megbánod!

Donna Juanna

(Rájuk se nézz, megy tovább.)

Első suhancz

Ni, hogy megy, mint egy páva!

Mind

(Ordítózva.)

Páva! páva!

A halárusné

Betege már a város ifjúsága
 Varázsának meg ördögös szemének,
 Megrontja mindet — Sátán égetné meg!

Első suhancz

(Gúnydalt kezd énekelni.)

Megy a páva, megy a páva,
 Azt hiszi, hogy királylánya,
 Nincs a fején csipkefátyol
 Szeretót lel ő akárhol,
 Nincs a fején keszkenője
 Pedig száz a szeretője.

Mind

(Ordítózza.)

Száz a szeretője! száz a szeretője.

Don Salvador

(Jő az egyház felől. Magában.)

Bár egy lenne, s ez Don Salvador volna!

(Megy Donna Juanna felé, de a mindig ordító tömeg kellemetlenül hat rá. Kitér egy mellékutczába. A lárma, a zürzavar növekszik. A katona kirántja fegyverét, de rárontanak mind s letéperik).

Egyes hangok

Boszorkány te ifjuság megrontója!

El kell pusztítani.

Don Fernandó

(Egy csillagász, szép magas, már kissé öszülő férfi sietve jő. Donna Juannához érve, izgatottan sugja:)

Jer elkísérlek.

A székes egyházig. — Ne habozz kérlek.

Donna Juanna

3

A nép már hetek óta háborog.
 Ilyen időkben megszokott dolog,
 Hogy utat nyit minden kegyetlenségnek
 Csak alkalmat keres reá.

Donna Juanna

(Nyugodtan.)

Nem félek!

Don Fernandó

Esztelenség egy felbőszült tömegben
 Megmaradni. — Mit tehetünk mi ketten?
 Láttad a katonát ott elterülni?

Donna Juanna

Jó míg lehet a veszélyt elkerülni,

De hogy ha egyszer nekünk fordult éle
 Nincs menekvés már, — nézzünk szembe
 [véle

(Gyors, határozott léptekkel a legzajongóbb csoport felé tart, ez mintegy varázsszóra szétválnak, utat nyit előtte, sorfalat képez.

Elbűvölve néznek Donna Juannára. Midőn elhaladt :)

Egyik suhancz

(Felkiált.)

De gyönyörű !

Második suhancz

Tán azt hiszed, rád nézett ?
 Reám tekintett, azzal az igézet,

Varázst szóró, tűzben uszó szemével,
Míntha csak mellényemet tépné széjjel,
Míntha csak pillantásától lyuk Égne,
Éppen itten, a szívem közepébe.

Egy idősebb férfi

De engem ért ruhája, itt a helye,
llatos volt, mint piros szegfü kelyhe.

Egy asszony

Mi jó, mi szép! mi angyal arcza van!
Ki rá néz, nem lehet boldogtalan
Azt hittem, Isten különös kegyéből,
A szentséges szűz, szállt hozzánk az égből,
Hogy erre ment el.

A katona

(Ki kiszabadulva a lecsendesült tömegből, mozdulatlanul áll, s szeméivel Donna Juannát kíséri, sóhajtván:)

Oh Donna Juanna!

Az egész csoport

(Ujjongva, lelkesülten.)

Donna Juanna, üdvözlégy Donna Juanna!

Don Fernando

(A kert rácsához dőlve, figyeli a tömeget.)

Hogy röpitik felé a mámor szárnyán
Szerelem kardalát; — fényes szívárvány
Mely minden perczben eső cseppé válhat,
Ma szerelem, holnap már fojtó bánat,
Vagy gyűlölség, mely széttépné, megölné
Bálványát sárba dobná, összetörné,

De most előtte még meghajlik térde,
Mind képes volna itt meghalni érte.

(Egész hévvel.)

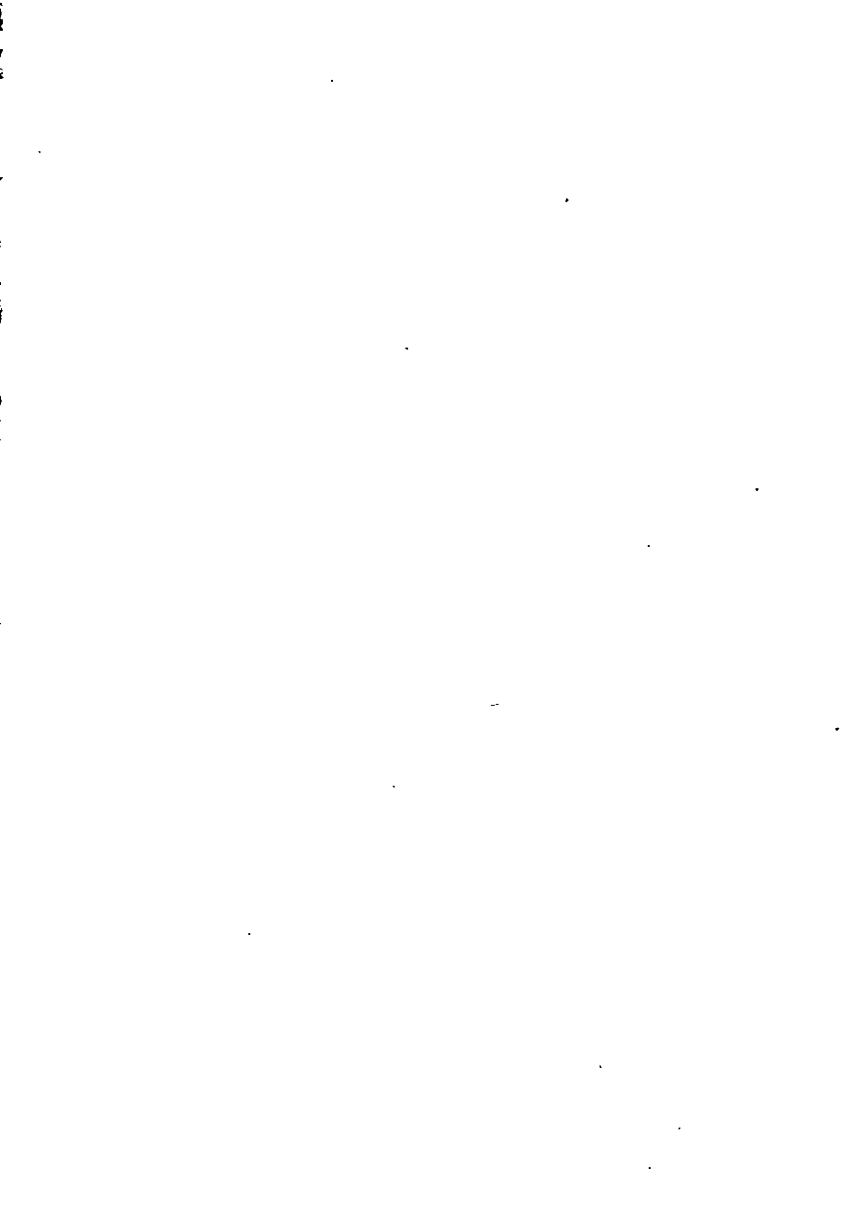
Szépséges csillag, oh Donna Juanna!

(Mosolyog)

S én, az őszülő, rideg csillagász
Ugy sóhajtok utánna, ez a láz
Ugy elfogott, mint ama gyermeket
Ki ma még ifju testével szeret.
A csillagok közt is csak őtet látom,
Őt, az égbolt legfényesebb csillagát,
Őt, a legnagyobb vétket e világon,
Őt, a szerelmet, mely öl, s életet ad.
Őt, ki az élet első sugara,

Őt, a rémest, ki a halál maga :
Szerelem sötétl átát fényes napját,
S e földön itt megtestesült alakját :
Donna Juannát !

V.
HÓDOLAT.

(Egy épület tetején csillag vizsgáló: Műszerek, óriás földgömbök és távcsövek. Az egyetlen kis fenyőfa asztalon kék ernyővel ellátott lámpa égi jelekkel és számításokkal tele irt papírlapokra veti világát.

A helyiség többi része félhomályban van.

Mintegy beleolvadva Don Fernando magas alakja, hosszú, sötétlila talárban. Egy emelvény előtt áll, melyen trónszerű arany támlásszék.

Ezen ül Donna Juanna, hosszú hófehér ruhában, fejét arany karika övezi gyémánt csillaggal. Az emelvényt mint egy lugas veszi körül fehér lilomok, gránátvirágok, piros szegfűk sokasága.

A trón felett egy része a tetőnek nyitva áll s az égbolt csillagaival mintegy menyezettel képez Donna Juanna feje felett.)

Donna Juanna

Hogy halad műved ? Közeledsz a véghez ?
Sok munka kell még a befejezéshez ?

Don Fernando

A hogy vesszük, — mi számításban áll
A legpontosabb mértékben talál.
De mit ér mindez ? ha a nagy rejtélyhez
Világok titokzatos életéhez
Nem férközhetünk soha közelebb.

Donna Juanna

S épp ezt fürkészi kutató szemed ?

Don Fernando

Mit ér, ha tudom is, hogy győzők végre
 — Melyet ma még kétkedve tesznek félre
 Számításimat — majdan elfogadja
 Egy később tudománynak minden nagyja.
 Mélyekre ma csak szánva mosolyognak
 — Hypotéziseim — mind győzni fognak.
 De reménytelen mind e tudomány
 Mert ez életben soha a talány
 Mélyére nem hat.

Donna Juanna

S még sem nyughatsz föle?

Don Fernando

Nem, mert valami készlet csak előre
 Előre menni. — Sokszor nevetek

Tudákos Abrakadabrárn felett.
 Kinek mi haszna, hogy feláldozom
 Egy álmképért éjjem, nappalom?
 Mig elsiklik az élet legjobb része,
 Fejem felett, s én alig veszem észre.
 Tudni, hogy ez már igylesz! — Istenem — -

Donna Juanna

Talán kívánod, hogy *másképp* legyen?

Don Fernando

Isten őrizzen!

Donna Juanna

Don Fernando, látod

Te ismered a fájó boldogágot,
 Egy vagy, a választottak seregéből
 Ki minden remény, s illusió nélkül,
 Él egyedül, — ki tudja, — hogy talán

A felébredés késő hajnalán
Csak fényesebb legyen napjuk világa?

Don Fernando

De ha nem ébredünk fel e világra? —
Rettentő lenne a csalás, a végzet
Mit rajtunk elkövet az ős természet.

Donna Juanna

Ugy mindörökre alszunk legalább.
Eltűnik e zavargó délibáb,
Nincs kérdés többé. — Vágy és képzelet
Nyugszik.

Don Fernando

A megfejtést így képzeled?

Donna Juanna

Nem — fel fogunk ébredni — tudom érzem.
 Nem járnak gondolatim oly merészen
 Hogy a *Semmi*, e legnagyobb fogalmat
 Megérthetném, ott hol már minden hallgat.

Don Fernando

Csak legalább ne kötné mindörökre,
 Anyag a lelket, e kis földi rögre!
 Mig benne él, a lélek meg van csalva.
 Mért is oly szörnyű az anyag hatalma?

Donna Juanna

Azt hiszem, Don Fernandó, hogy a lélek
 Hatalma százszor szörnyebb.

Don Fernando

Hogyan érted ?

Donna Juanna

Szegény anyag, mely békén nyughatott
Vagy csak félig tudatos alakot
Vett fel, beöltözött fémnek virágnak —
Lélek, e szörnyű ragadozó állat
Lassan egészen hatalmába kapja,
Van már mozgása vágya gondolatja,
A lélek felé fordul szenvedélye :
Hogy örökösen egy maradjon véle
Ez minden vágya.

Don Fernando

S aztán ?

Donna Juanna

Oh nem, szegény, törékeny gyöngé állat
 Ellenszegül kintója parancsának,
 Kidobja a gyomor túlterhelését
 Ki, minden szenvedélyek örülését,
 Borzad, vétektől, sötétségtől, vértől
 Minden rúttól, piszok minden nemétől
 Védekezik. —Nem használ semmi, semmi.
 A kegyetlen kényúr készteji menni
 Mások, s önmaga elpusztítására
 Mig végre szokásból hajt parancsára.
 S bár mi e *tudatos* szörnyeteg vétke
 Ő az *öntudatlan* lakol meg érte?

Don Fernando

Ki adta ezen gondolatot néked?
 E fogalmat?

Donna Juanna

Maguk a teremtmények
A szörnyü lélek-hasíték sugárok
Melyeket minden ember-arczban látok.

Don Fernando

Szemek sugárja ?

Donna Juanna

Igen, a szemek.
Menj egy tömegbe, s szived megreteg
Azon mélységes gonoszság tűzétől,
Mely feléd árad mindegyik szeméből.
Nincs' alkalom, idő, hogy tetté váljék
A gonoszság, mely mint villámló árnyék

Donna Juanna.

Ott kísért tapadó érzékiségben,
Féktelen vadság, kicsinyesség képen.

Don Fernando

S te azt hiszed, a lélek okozója?

Donna Juanna

Egyedül. — A testet ösztöne óvja,
De ott a nagyobb erőnek hatalma
Mely folyton, folyton csak vesztére csalja.
A lélek átformálhatná a testet
De csak rá rak egy súlyosabb keresztet.
Átszellemithetné anyag szövetjét,
S csak megfertőzésében leli kedvét.
Az egyedüli hatalom a lélek,
De minő hatalom! — Mig Istenének

Szava hívja Szépségre boldogságra
 Ó csak a rút, az ós Sátánt imádjá.

Don Fernando

Asszony! a porba borulok előtted
 Uj-világok fogalmát kaptam tőled
 Szavadban hallom az Isten szavát:
 Emelkedés 'kérlelhetlen tanát,
 Melyben már nem számít „*test gyöngesége*“
 S a véteknek már többé nincs mentsége.

Donna Juanna

(Félbe szakítja.)

Olvasd fel kérlek jegyzetidet nékem
 Az űstökösök pályáiról értem.

Don Fernando

(Felveszi iratait az asztalról, Donna Juanna lábaihoz ül, olvasni akar. Azonban felpillant a tetőhézagra hol már az első korai derengés látszik.)

Donna Juanna, már első sugárja
 A hajnalnak, száll tornyom ablakára,
 Virrasztástól már fáradt lán szemed,
 Nem kívánod, hogy elkísérjelek ?

Donna Juanna

Köszönöm! te hű gyöngéd jó barát,
 Látom nemes szived gondolatát:
 Félsz: az emberek mint tépnek majd széjjel
 Ha megtudják, hogy veled voltam éjjel. —
 Hiszem! — esküdni fognak földre, égre
 De hisz rosszabbat nem mondhatnak végre

Rólam sem, mint mit ők maguk mivelnek
S mint legfőbb jót és szépet ünnepelnek.
De olvass kérlek — tanulmányod vége,
Érdekesebb mint emberek beszédje.

Don Fernando

(Mélyen meghajlik, s olvasni kezd.)

VI. TISZTESSÉG.

Egy lugosban az öreg dajka és Don Pedro, egy középkori kissé elhízott, de még mindig szép ember, különös gazdagon és igen sok izléssel öltözve.)

Don Pedro

(Folytatva egy párbeszédet.)

— — Nem oly megvetendő ám a vagyon.
Hiszen tudod, gazdag vagyok nagyon.
Hajóim pompáznak majd minden révben,
Távol földrészek kincsét hozva nékem,
Érczét önti felém száz arany bánya.

A dajka

De ha ő mit sem ád a gazdaságra!
Hisz vagyonból neki is jutott bőven,
De ő azt csak úgy szórja elmenőben
Nem is kérdi ki keze nyul utánna,
Aranyit mind a szegényeknek hányja.
Hát még ha holmi mázolásst meglátott
Mi néki kell — odaadná a világot

Urambocsáss! — hogyjönily badarságra? —
 Azt mondja: — műremeknek nincsen ára.“
 Ha nem mondanám néhány rossz fillérre,
 Hogy ez már az *én* fáradságom bére,
 Keze közt minden végkép széjjel folya,
 Mindketten szépen eléheztünk volna.

Don Pedro

De mondd csak jó öreg, ki hagyta rája
 Mind e vagyont? minő a családfája?
 Kik szülei?

A dajka

Nem — esküvel ígértem
 Hogy ezt a titkot soha meg nem sértem.

Don Pedro

Csak annyit árulj el, ugy egyre-másra :
 Előkelő, nemes-e származása ?
 Bár szerelmes szívem repedne meg
 De olyan nőt soha nem vehetek
 Hitestársul, ki, bár tündöklő legyen
 Minden nemes lélekbeli erényben,
 De már jövőendő gyermekimbe oltja
 — Mi egy család legfájóbb szégyenfoltja : —
 Alacsony származása bélyegét.

(Hangos nevetés hallszik háta mögött. A lugasba
 lép.)

Donna Juanna

Ne féltsd Don Pedro gyermekid nevét
 Hiszen ha származásom *nem* ütné meg

Az általad felállított mértéket
 Keresztet kellene örökre velni
 A ritka tisztességre: nőd lehetni
 Fenyegetésed szörnyű. Hogy ne érjen
 E keserű csalódás, fájó szégyen
 Jó előre inkább lemondok róla.

Don Pedro

(Zavartan.)

Ne hajts szép Donna pár elejtett szóra
 Hiszen, ki rád néz egyszer, ugy is látja :
 Előkelő vagy, mint egy király lánya.
 Szegény beszédemet te félre érted ;
 S én ugy, de ugy szeretlek — égek érted!

(Letérdel Donna Juanna előtt.)

Donna Juanna

E mozdulat Don Pedro, kényelmetlen
Ne fáradj kérlek.

Don Pedro

Mért vagy oly kegyetlen
Legalázatosabb szolgád szivével?
Mért üznél gunyt sovárgó szerelmével

Donna Juanna

Csalódsz Don Pedro, tiszteletem tárgya
Maradsz mindig.

Don Pedro

Hisz egy jó házasságra
Nem kell egyéb, a többi ugyis álom,
Im szívem, kezem néked fölajánlom!

Donna Juanna

Végtelen tisztesség ez rám, de látod
El nem fogadhatom e boldogságot.

Don Pedro

Miért? — ez csak szégyellős lány beszéde.
Gondold meg: az idő is eljár végre
S ha még ma szebb vagy Isten angyalánál,
Nálam jobbra mégis hiába várnál.

Donna Juanna

Nem várok semmit! — Se kérni, se adni!

Don Pedro

Csak nem akarsz végkép aggszűz maradni?

Donna Juanna

*Ifju szűz szivesebben. De a végzet
Mást rendel, mint azt elmés megjegyzésed
Mutatja is: az idő eljár végre,*

Don Pedro

De hát ki lesz Donna Juanna férje?

Donna Juanna

Senki!

Don Pedro

(Magánkívül.)

Csak nem lész apácza?

Donna Juanna

Nem én.

Don Pedro

Mi hát?

Donna Juanna

Mi vagyok, s voltam: egy egyén:
Donna Juanna!

Don Pedro

Hisz ez örület!
Hogy tőlem megvonod szerelmedet
Ez még hagyján. — De hogy szépséged bája
Ne légyen soha senki boldogsága!

Donna Juanna

Kit szépség boldogít az mind rám nézhet. —
Külömben oly gondos a jó természet,
Annyi a „boldogító hölgyek“ száma,
Mért tünnék fel az „egyesnek“ magánya,
Ha annyi boldogítja a világot?

Don Pedro

Mért nem töltöd be női hivatásod?

Donna Juanna

Többek között talán, mert ölni félek

Don Pedro

(Galánsan.)

Gyilkosságától szép szemed tűzének?

Donna Juanna

(megvetőleg.)

— Ugyan! — — de mert ki éltet ad, ha
[bánja.

Ha nem — egy lényt dob mindig a halálba

Don Pedro

(Halkan a dajkához.)

Szegény megőrült, de kár, de kár érte,

(Távozni akar.)

Donna Juanna

(Észre veszi szándékát, szelid arczzal.)

Hogy jó Don Pedro kezemet megkérte,
Sohsem felejttem el a tisztességet,
Ígérem, gondolkozom még a végett,
Érdemes lehetek-e szerelmére?·

Don Pedro

(Ijedve.)

Kényszer ne legyen a szerelem bére.

Donna Juanna

Oh dehogy kényszer, csak az igaz érdem.
Meggyőző fényes diadalát értem.

Don Pedro

(Mindig nyugtalanabban halkán a dajkához.)

Jaj mi bűbajos! menekülök tőle.
Jó házias nő sohsem lesz belőle,

Őrült is tán? s oh jaj, keserű végzet:

Ez az egy csak, ki engem megigézett

(Kis oldal lépésekkel a kijáráthoz csuszik, s gyorsan
eltűnik a bokrok között.)

Donna Juanna

(Mig látja, biztatóan, kedvesen mosolyog reá.)

VII. TULNANRÓL.

Donna Jnanna

(Egyedül egy nagy sötét teremben. Egyik széles ajtaja a teremnek nyitva áll, s egy kápolnába vezet hol a hold fénye síremlékeken játszik. Mintha a holdsugár ködöt szivna a földből lassan szállnak fel felhőszerű képződések ezekből alakok bontakoznak ki s toúlnek be a terembe.

Donna Juanna

Mi régen várom őket, lassan szállnak
Felém, ama multakba olvadt árnyak.
Olyan volt *akkor* is a véges ember?
Szeretett e végtelen szerelemmel?
Nemesebb volt e vágya, szenvedélye,
Gondolatának volt-e fénye, mélye?
Vagy akkor is csak úgy csörgött utánna
Kicsinyesség nehéz rabszolga lánca?
Multak alakjai, oh jöjjetek!
Vagy nem! — inkább sohsem feleljetek
Kérdésimre, ha bennetek se látok
Mást — mint az ismert szörnyű sivárságot.

Már késő — jönnek! — de hisz hívtam
 [őket
 A nagynevű emberi vezetőket.
 Fellebben-e most ama titkos fátyol
 Mely elválaszt a *lényeges* világtól?
 Nem — érzem —, nincs más lényeg eme
 [habban
 Csak embert látok — újabb változatban.
 Jöjj végcsalódás, im, már nem fél híved,
 Mindent nyerhet, ki mindent elveszített.

Julius Caesar

(Alakja bontakozik ki a ködből. Mintegy álomból
 ébredve.)

Felébresztett egy régi régi álom :
 Im Kleopátrát újra megtalálom.

Meguntam már hatalmat, dicsőséget,
Nem kívánok semmit — csak léged! téged!
Szép volt, midőn száz ezrek szive vére
Hullott értem dicsőség mezejére.
Vérpiros mámor mely fejembe szálla.
Földünk legégetőbb nagy boldogsága.
De szebb a percz még, ha istennő-leted
Harczoktól bágyadt karjaimban reszket.
S még én adom a nagyobb boldogságot:
„Hódol, ki meghódított egy világot!“
Lábadnál — mi egy mindenséget ér —
Gyomként hever a százados babér.
Levesz fejéről egy hervadt, véres babérkoszorút, s
leteszi Donna Juanna lábai elé.)

Donna Juanna

Csalódsz Caesar — nem vagyok Kleopátra,
 Nem vágyom eme véres babér ágra,
 Jobb is lesz, ha az fejeden marad:
 Így nem látszik meg, hogy kihullt hajad.

Julius Caesar

Fellázadva, de a lázongásba mindinkább ködszerű
 lesz.)

Ki vagy te asszony, ki látni mered
 Caesar hiányit? — mintha lényemet
 Szívna fel szemed égető sugárja!

(Mindjobban szét oszlik, összezsugorodik, míg végre
 csak egy holdsugár marad a helyen, hol állott.)

Donna Juanna

És ez volt egykor a világ királya! — —

Hát nem elég, hogy annyi élő ember
 Még holtak is üldöznek szerelemmel?
 Jó Don Fernando, most már értlek végre:
 Mi reménytelen a *nagy tilok* mélye?
 Megfoghatatlan örökre a lényeg.
 S ha látszólag néha felénk is téved,
 Mi, bárminő alakban hozzánk szállhat:
 Csak a durvább állatból leszűrt állat.

(A ködben most látható lesz, szent Ágoston alakja,
 előbb csak homályosan, majd mindig világosabban
 bontakozik ki.)

Szent Ágoston

Csalódsz leányom mert nem ismered
 A csodálatos szellem életet,

Az erőt, mely magasztos szentek vérfje,
 Kegyelme szivedet még sohasem érte,
 S a legnagyobb, — Ó — az Isteni bárány.
 Ki egy világot vált meg élte árán! —

Donna Juanna
 (Szenvedélyesen.)

Oh váltson meg hát! s az övé leszek!
 Nem adom másnak sohasem szívemet
 De váltson meg vad kétely sárkányától
 Váltson meg az utálatos haláltól,
 Mely, míg elringat édesen az élet
 Felettünk lebeg mint sötét ítélet.
 S ha még tudnánk: ki hibája, ki vétke
 Hogy gyöngék vagyunk? s hogy szenvedünk
 érte.]

Mi távol mélységén a mindenségnek
 Fogamzott meg, a „Rút“ fogalma: véték?
 S ha ez csak Sátán kísértése itten,
 Mért engedi meg a hatalmas Isten?

(Mint fénysugár lebeg felé.)

A Megváltó

Minden hang, minden sugár mondja néked
 A megfejtést. — De ha te még sem érted!
 Tán ha lehull rólad „föld gondolatja“
 A test — az újabb változás megadja
 Neked fogalmát egy nagyobb világnak
 Mit most látsz: csak névtelen fények —
 [árnyak.

Látod ki vagyok ? nézz bele e fénybe !
 Krisztus alakja mindjobban látható lesz, már Donna
 Juanna előtt áll. Galiléai öltözetben.)

Donna Juanna

A Megváltó vagy, egy világ reménye
 Oh válts meg hát ! s szívem neked ajánlom.

A Megváltó

A szeretet nem alkuszik leányom !

Donna Juanna

(Csábítóan közeleg a Megváltóhoz. Hízogő majdnem
 szerelmes hangon :)

S ha én egyedül a te szived kérem !

A Megváltó

(Szelíd szentirehánnyással.)

Donna Juanna kaczerkodnál *vélem* ! ?

Donna Juanna

Egyszerre igen komoly lesz, arczóra visszatér a hideg
büszke kifejezés.)

És ha teszem! — mi különös van benne?
Hát férfi, s nő nem mindig együtt menne?
Ha *Isten* mint *férfi* a földet járja,
Csodás-e, hogy hozzá szegődik párja
Az *asszony* is? —

(Kesertien.)

S én, ki reménykedék.
Hogy más titkokat is rejt a nagy ég
Mint e buta játék örök alakját
Kik folyton, folyton csak egymásnak adják
Vágy és utálat habzó serlegét. —
Meguntam már végkép e szép mesét,

A paradicsomról, — hol egymást nézi
Kigyó szemekkel a nő és a férfi.

(Heves kitöréssel.)

Hát hol van a nagy *Isten*, ki *nem* ember?
Keresem rég halálos szerelemmel,
Keresem mindhiába — meg nem leltem.
Oh vezess hozzá, mert elsorvad lelkem!

A Megváltó

Juanna, bár még homályos szemed
Az igaz utat bizton megleled.
Izzó körödben nem tenyészhet vétek,
Ég benned a tűz, mely tisztára éget.

Ki érthetné meg e magasztos lázat?

Lásd, e szegény alak csak magyarázat!

(Magára mutat, szíve a ködszerű testen keresztül
izzóan világítani kezd, míg az egész alak beleolvad
a fénybe, s a káprázatosan világító szív, mind ma-
gasabbra lebegve eltűnik az égbe.)

VIII IRGALOM.

(Hó borított csúcsai egy magas hegységnek. A hó óv alatt sűrű fenyű rengeteg. Donna Juanna a fenyű-fák között lassan törekszik felfelé a hóban.

Egy magaslatra ér. Sötét köpenybe burkolva. A fehér fátyol alatt mely fejét takarja, haja kibomlott, s repül a szélben. Alakja körvonala élesen rajzolódik a fehér hó alapon s mesziről látszik. Megáll.)

Donna Juanna

Üdvöz légy szűz hó, szép fehér világa!
Tisztább élet gyöngéd erős virága
Itt, hol elnémulnak a szenvedélyek
Ujult boldogság erejével élek.

(Kiterjesztett karokkal áhitatosan néz a fehérségbe. A fenyves felől gyorsan közeledik egy alak. Vad sötét arc, égő szemek. Egykor gazdag piros bársony ruhája kopott és tépelt, hiányos, de értékes fegyverzete töredezett. Sokszor vissza néz mintha üldöznék. Mídon meglátja Donna Juannát durván felkaczag :)

Az idegen

Minó szerencse nem is gondolám,
E pusztaság havába szép leány.
Éhezve, fázva, üldött farkas módra,
Járom e rút vidéket hetek óta,

Donna Juanna

(Változatlanul nézi.)

Az idegen

(Mind zavartabb habozóbb lesz, azonban. mintegy erőt véve magán, Donna Juannára rohan, felé kap, de visszarántja kezét, mely át van szurva, s hevesen vérzik. Felkiált.)

Ördög pokol! hiszen a szerelem
E vadonba gonosz tövist terem!

Donna Juanna

(Törjét, melylyel az idegen kezét átszurta, ismét visszahelyezi övébe. Mint egy kérlelő hangon.)

Bocsáss meg, hogy rajtad ily sebet ejték
— Kényszerült védelem — nem volt más
[mentség.

Donna Juanna.

6

Nyujtsd felém, szegény megsérült kezéd,
Hogy bekötözhessem vérző sebed.

Az idegen

(Mintha Donna Juanna szavára minden akarata elveszett volna, majdnem alázatosan nyújtja felé kezét.)

Donna Juanna

(Fátyolából egy darabot tép el, s gondosan kötözi be a sebet. Gyöngéd hangon.)

Oh szegény kéz! hogy másra nem
[használok!
Véle téped szét minden boldogságod.

Az idegen

Talán tudnád?

Donna Juanna

Mit ?

Az idegen

Hány áldozat vére,
Szárad üldözöd átkozott kezére ?

Donna Juanna

Mit sem tudok, de szenvedsz, ezért szánlak.

Az idegen

Hát lehet olyan még, ki *engem* szánhat ?
Gyujtogatott, rabolt, gyilkolt e kéz,
Hová csak ért felzúdult ott a vész.
Most számkivetve, rút halálra szánva
Becstelenül holyongok a világba.

Donna Juanna

S mondd, van valakid ki hiven szeret?
 Van jó anyád, gyermek vagy hitvesed?
 Mondd, hogy ha van, hogy hírt vihessek
 [nékik,
 Tudom léptedet aggódva kísérik.

Az idegen

(Merengve.)

Mi különös -- hogy üldözött halálba
 A gyűlölségnek minden undok átka,
 S most hallom ezt a bűbájos zenét
 Egy égi angyal távol énekét

Donna Juanna

(Leoldja köpenyét, s a szökevény vállára akarja adni.)

Az idegen

Mit mivelsz szép hölgy ?

Donna Juanna

Árva idegen

Hogy hosszú, jégborított éjeken
Hajléktalan, ne fázzál oly nagyon,
Felső ruhámat néked itt hagyom.

Az idegen

Ne tedd, nem érdemli ily üldött állat
Hogy miatta megfázzék gyöngé vállad.
Átkos utamra elég meleget
Sugárzik nekem áldott szép szemed.
E pillanatot soha nem felejttem,
E pillanatban ébredt fel csak lelkem.

Donna Juanna

(Ismét felé nyújtja a köpenyt. Határozottan.)

Vedd, akarom!

Az idegen

(Félénken nyul utánna.)

Jó, legyen kívánságod,
 Megteszek bár mit, hogy ha *te* kívánod!
 S most mondd, tehetek még valamit

[Érted?

A nap halad — menekülj — Isten véled!

Az idegen

Oh maradj még, látod, a halál árnya
 Hogy nő reám, az ég előttem zárva.
 Engedd, hogy édes ajkad nyujtsa nékem,
 Végső engeztelés, vég-vigasz képen

Csókod szentségét utolsó kenetnek,
Hisz egyedül téged, téged szeretlek!

(Lábaihoz borúl.)

Donna Juanna

(Fáradtan, kedvellenül.)

Ismét csak e szó! — Édes Istenem,
Jelentőségét de jól ismerem:
Hogy nincs e földön szent, melyért ne
[nyulna
Kicsinyes vágygyal ember mocskos ujja.

Az idegen

(Még mindig Donna Juanna lábai előtt. Kétségbe-
esve.)

Bocsáss meg, égi angyal! — Mily utálat —
Nem voltam más, csak egy kártékony
[állat

Midón te hozzád közeledni mertem.
Szentségtörő kezem reád emeltem.

(Elébe tartja megsebesült kezét.)

De im e seb, az igaz érzés csókja
Szívem örökre minden szenytól óvja
Először életemben ismerem,
Tudom, mi a magasztos szerelem!

Donna Juanna

(Közömbösen)

Ismerd meg hát az igaz boldogságot:
Hogy kit szeretsz, azt hófehérnek látod.

Az idegen

Könyörülj rajtam, tiszta szüzi lélek,
Hisz oly csekélység csak, mit tőled kérek:

Egyetlen csók! ha nyújtja tiszta ajkad
 Engem vigasztal, s nem ejt foltot rajtad.
 Csak egyszer hajolj hozzám elmenőben

Donna Juanna

(Mind közömbösebben.)

Szomjazol? és égő tüzet kérsz tőlem?

(Menni készül az idegen követni akarja.

Parancsolóan :)

Maradj!

Az idegen

(Összetörve a sziklára omlik, midőn már Donna
 Juanna eltűnt a fenyők között, megsemmisülve
 mondja :)

Nem voltam érdemes reája,
 Hogy felém áldó karjait kitarja.

(Lelkeslten.)

De igézó szépségét még is láttam.
Eztán nincs már borzalom a halálban.
Nékem már nem lehet sivár az élet
Mióta szívem, lelkem az övé lett!

(A hó sűrűen kezd esni, lassan elfödi a tájat.)

IX.
SZERELEM.

(Fórró nyári délután heves kék ég. Izzó napsugár
ömlik szét egy kert felett. A sötét kék vizű tóban
hattyuk usznak, hosszú csillámokat hagyva maguk
után.)

(A pázsit előttve fehér liliomok, piros szegfűk és
tubarózsákkal. Mámoritó, szédítő illat.
Kelet felől nehéz felhők jönnek, távol mennydörgés
hangja, már villámok is láthatók az ég alján.)

Donna Juanna

Maga is mintegy fényalakká válva, szinte feloszlik a
fénybe.

A virágok meghajlanak hosszú fehér kön-
tőse szegélye alatt, s ingadozva emelik fel fejüket
lépteit után, erősebb, bódítóbb illatot lehelve.)

A virágok

([Illathangon Donna Juannához :])

Hozzánk jövéél, bűbájod hozva nékünk
Legszebb, legjobb, öntudatos testvérünk,
Illatunk hangjával köszöntünk téged,
Szinünk fényével dicsérjük szépséged.

Donna Juanna

(Összeborzad.)

Az örök élet, vagy a halál árnya ?
 E borzalom, mely velóm által járja ?
 Nap tüze-e, mely tagjaimba olvad ?
 Vagy halálba fagyott lehe a holdnak ?
 Boldogság-e vagy kétségbeesés ?
Parányok oszlása vagy az *Egész* ?
 Lehet-e még tovább előre menni ?
 Mi közelít ? a *Minden* ? vagy a *Semmi* ?
 Kezükbe kaptak idegen hatalmak,
 Jönnek a nagy ismeretlen fogalmak
 Én, ki a félelmet nem ismerem :
 Érzem, hogy teljesül már végzetem.
 Lesz-e értelme, magassága, mélye ?

Bármi legyen, im, szembe nézek véle!
 Szivem állátszó titkát várja, kérdi,
 Mifő alakja lesz majd? — — —

(Merően, várakozva néz a zivatar irányába, mozdulatlanul vár. Egyszerre hangosan felkaczag :)

Oh, egy férfi!

Egy lény, tulajdon énem képemása.
 Csak a természet durvább kiadása.
 Ez hát a végzethez a magyarázat?

(Heves kitöréssel.)

Inkább a semmit, mint e bábszínházat!

(Türelmetlenül megfordul s menni akar. Az irányból, melyre nézett, gyorsan közeledik egy felségesen szép férfi, vonásról-vonásra Donna Juannához hasonlít, csak tartása kifejezése kevésbé tiszta és büszke, inkább kihívó és daczos.)

A férfi

Megállj!

Donna Juanna

(Gyorsan felé fordul, s egyenesen szembe néz vele.)

Ki merészel így szólni nékem?

A férfi

Szavamra engedelmet sohasem kértem.

Én, Don Juan — feléd is jó az óra —

Asszony szivek ura, parancsolója.

Donna Juanna

(Figyelmesen megnézi, aztán nyugodtan:

Szép vagy, látom, parancsolsz a „nősténynek“

Szemedtől fellángolnak szenvedélyek,

De ily csodát — ugy-e sohasem képzelted? —

Asszonyi testben, tiszta csillag lelket?

Donna Juanna
(Közömbösen.)

Tudom.

Don Juan
(Meglepetve, szinte rémülten néz reá.)

Tudod! ? - s ezt nyiltan mondod nékem ?

Donna Juanna

Hisz szépnek lenni, sem szégyen, sem
[érdem,

Don Juan

Saját törömbe fogtam meg magam,
Mert Istenemre! igaz lett szavam. . .

Donna Juanna

S különben, nem szólsz mindig igazat ?
Hiszen hatalmas vagy, erős, szabad!
Hazugság csak egy gyáva szolgál-jel.

Don Juan

De szerelemben hasznos bármi csel.

Donna Juanna

S te élvezed az ilynemű hatalmat,
Ha „*álarczod*“ vivja a diadalmat?

Don Juan

Mért érinted e rég sajtó sebet?
Nincs diadalaimban élvezet.
Egy forró vágy csupán, aztán utálat,
Hogy a legyőzött asszony is csak állat
Ugy mint én. — De mig én szellemem
[védem,
Ő minden kincsét oda dobja nekem.
S oh de szegény e kincses háznak tára!
Hamisított csók, s hizelgés az ára.

Donna Juanna

7

Donna Juanna

S ha egy vagy másik lelkét néked adja?

Don Juan

Lelkét tőlem mindegyik eltagadja
Ha van? ha nincs? mit tudok én felőle,
Legelőbb is azt kérdem: szép-e bőre?

Donna Juanna

S ha szép?

Don Juan

(Kedvetlenül.)

Oh hagyjuk ezt — hisz úgy is látod
Czéltalanul bolyongom a világot.
Utálat és vágyak közt hanyva-vetve.
Egy pokol láng — e földön itt feledve
Hogy pusztítson.

Donna Juanna

Vagy égi szikra tán

Mely fellángolt az „új nap“ hajnalán,
De önmagát ismerni nem akarja,
Sugár fényét füstfátyollal takarja.

Don Juan

Késő, késő remény - minden hiába!
Te tiszta vagy, ég szenvedélyed lángja,
De rám terjeszti szárnyát már az éjjel,
Hogy élhetnék elhamvadtt szenvedélyvel?

Donna Juanna

Azt gondolod, elfogy a napsugár
Ha alkonyatkor nyugalomra száll?
Hogy elhamvadhatnak a szenvedélyek?
Soha! — a szenvedély maga a lélek,

Ő hordozója bűn és tisztaságnak,
Benne teremnek szent, mint vétkes vágyak
Ha megutálva bűnbe fúlt világod,
A tiszta szent Szűzt rajongva imádod
Csak szenvedélyed ragad fel az égbe,
Megfordított menyország: pokol mélye.

Don Juan

Oh csak hogy hallom szűz ajkad szavát.
Kerestelek évszázadokon ár,
Szerény gunyhók ölén, palota fényben
Vad fájdalomban, mámorító kéjben.
Élet-napban, árnyában a halálnak
S most végre-végre mégis megtalállak!
Szerelmed csillaga felém ragyog!

Donna Juanna

Oh Don Juan, nem tudod ki vagyok!
 Miért lebeg e fény és árny felettem?
 Én a szerelem, s halálból születtem!
 Lélekben édes tulajdon testvéred
 Áll előtted. — Nem félsz tőlem?

Don Juan

Nem félek!

Donna Juanna

Nem félsz tőlem, hogy megfagy szived

[lángja

A boldogság végső irtózatába?

A fehér tűzben, mely fagyaszt és éget,

Melyben kezdődik, s belevész az élet.

Don Juan

Kegyetlen vagy — felébred a remény —
Fehér virágod kelyhét nyujtsd felém,
Ama gyilkos, édes fehér virágot,
Melyet szívem csak álmaimban látott!

Donna Juanna

Mit kívánsz tőlem ?

Don Juan

Halld szívem szavát

Első szerelmem mámoros dalát:

Donna Juanna dala

„Szűrő fűvissel volt benőve,
Mely hozzád vezetett, az út.
Hervadó rózsák illatából
Fonok fejedre koszorút.

Érzésem minden drága gyöngyét
Hajadra hintem, kedvesem.
Csalogány dallal, csillagfényvel
Betakarlak szerelmesen.

Csókot kérjek ? Szerelmi csókot
Hány asszony ajk nyujtott felém !
Egy fájóbb boldogságot adjál,
Mélyebb üdv légyen az enyém.

Szeretni vágyom végre, végre !
Ah engem hány is szeretett,
Ne légy te hozzájuk hasonló,
Légy az, kit én szerethetek !

Tested-lelked szépségét adnád?
 Adj többet! ez még nem elég!
 Ha örülten szerelmed kérem,
 Légy hideg, tiszta mint a jég!“

Donna Juanna

Kivánságod már teljesült. — Kezed
 Többé nem érinthet, jöjj közelebb
 Ha tudsz. — Csókolja ajkad ajkamat,
 Hiszen tudod szeretlek!

Don Juan

(Őrült szerelmi vágygyal felé rohan, de egész köze-
 lébe érve, mintha visszadobná valami, majdnem
 félve, suttogja.)

Nem szabad!

Donna Juanna

Mért nem, ha várlak?

Don Juan

Minden kéjnek vége,
Jön a boldogság fényes sötétsége.

Donna Juanna

(Egészen átváltozva, ragyogóan.)

Eljöttél hozzám, im most véled szállok
Nyiljatok ki ismeretlen világok!

(Egymás felé nyújtják felemelt kezeiket, de nem érintik egymást. Ujjjaikból szikrák ömlenek, s mind sűrűbben szállnak körülettük.
Merően néznek egy-más szemébe.)

Donna Juanna

(Mint egy távol túlvilági hangon.)

Jöjjetek, jöjjetek
Minden jó szellemek,

Rég elmúlt lények
Jövendő fények
Lángok honából,
Viz országából,
Minden mi édes
Keserőséges,
Minden mi élet,
Mi halálé lett.
Minden mi késztet,
Mi megígézhethet,
Minden mi távol,
Átlátszó fátyol,
Titkos végsejtelem,
Ki nem vagy, s nem voltál,
Ki a mindenség vagy :

Örök nagy Szerelem
Jer, várlak!

(A zivatar mind közelebb jön, a villámok sürrien hullanak, mint egy tűzzáporba vonva be a két mozdulatlanul álló alakot.

Egy irtóztató csattanás. Az ég mintha megnyílna s tüzet öntene.

Midőn a zivatar elvonult, a viruló kert helye egy elhamvasztott rét. Csak ott, hol Donna Juanna és Don Juan álltak a hamu és tiszökből magasan emelkedik ki egy hófehér virág, mely szinte lángolni kezd, fehér izzó tűzhen.)

X.
EPILOG.

(Száz évvel később. Ugyanazon helyen, kiégett szürke sziklák egyes hasadékokból magasan nyulik ki égő sárgán a Ginster virága.

Egy fiatal utast vezet egy aggastyán, repülő ősz haja egészen bemohosodott arcát veszi körül, de szemei élénken világitanak. (Fiatal kísérője szemei sokkal hágyadtabbak.)

Az utas

Megállj öreg! — vak borzalom fog el.
Szívében épp ez elbűvölő tájnak,
Miért oly rémes pusztaság e hely?
— Hová talán csak rossz szellemek
[járnak. —

Az aggastyán

Virágos kert volt egykor e hely itten,
De elpusztítá a hatalmas Isten,
Mert olyanoknak érte hűnős lába,
Kik nem voltak valók a föld porába
Öreg apám hallotta, mint ménydörgött,
Midőn Don Juant *el ville* az ördög,
És őt, kinek föld sohasem látta mását:
A legszebb asszonyt, — hű boszorkány-
[társát.

Mert mind a kettő szörnyen vétkezett,
 Az egyik: *mert folyton szerelkezelt,*
 A másiknak még bünösebb volt lelke :
 Mert *a szerelmet soha sem ismerte.*
 Pedig milyen szép, hogy ha nő és férfi
 Mértékletesen szeret, egymást érti,
 Ha — — — —

Az utas

(Félbe szakítja.)

Nézd csak!

Az aggastyán

Mit?

Az utas

Oh jó öreg, nem lálod?
 E bűbájos, mesés fehér virágot?

Az aggastyán
(Ijedve.)

Ne közelíts hozzá, a halál árnya
Lakik ama csábító szép virágba.
Ha Éva almája vesztünkre érett,
Mit e virág rejt, még gonoszabb méreg.
Nő, s eltűnik, mint egy vészes talány,
Egyszer virit csak : Pünkösd hajnalán.
Virit három nap, majd eltűnik újra,
Senki se látta, hogy levele hullna,
Csak van — nincs, mint kit zugó szélvész
[kerget,
Azt sem tudja senki, mi magból termett ?
S ki leszakitja, legyen nő vagy férfi,
A reá jövő reggelt már nem éri.

Az utas

(Nem is hallgat rá, egyenesen a virághoz megy, leszakítja, s szerelmesen megcsókolja.)

Az aggastyán

(Rémülten menekül.)

Vége.

1992

1993

Mirkus Szam
Budapest